

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
доктор економічних наук, професор

Валентина ЯКУБІВ

12 2025 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 6 від 27 листопада 2025 року
кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика
засідання фахового семінару педагогічного факультету
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

ПРИСУТНІ:

Прокопів Л. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика – голова семінару;

Деренюк М. П. – доктор філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика – секретар семінару;

Стинська В. В. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика – науковий керівник, член семінару;

Білавич Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій – член семінару;

Савчук Б. П. – доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика – член семінару;

Кондур О. С. – доктор педагогічних наук, професор, декан Педагогічного факультету – член семінару;

Цюняк О. П. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій – член семінару;

Кіндратюк Б. Д. – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика – член семінару;

Салига Н. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика – член семінару;

Єгорова І. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика – член семінару;

Басараб Н. Я. – доктор філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика;

Паска Т. В. – доктор філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика;

Ворощук О. Д. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи – член семінару.

З присутніх – 6 докторів наук, 4 кандидати наук, 3 доктори філософії – фахівці за профілем представленої дисертації.

Головуюча на фаховому семінарі – Прокопів Л. М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика.

СЛУХАЛИ:

Результати дисертаційної роботи Паски Андрія Валерійовича, аспіранта 4 курсу денної, платної форми навчання зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта / Педагогіка на тему «Музейна педагогіка як засіб формування освітнього простору закладів вищої освіти України (90-ті рр. XX – перша чверть XXI ст.)».

Тему дисертаційної роботи «Музейна педагогіка як засіб формування освітнього простору закладів вищої освіти України (90-ті рр. XX – перша чверть XXI ст.)» затверджено на засіданні Вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 05 від 31.05.2022 р.) та уточнено на засіданні Вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №5 від 02.04.2025 р.).

Науковий керівник – Стинська Вікторія Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика.

2. Виступ здобувача.

Європейський курс України характеризується появою в освітньо-виховному просторі інноваційних підходів, зокрема у сфері музейної педагогіки та музеєзнавства. Узагальнення даних про процеси становлення українського музейництва та результати аналізу наукових джерел виявили низку суперечностей, що потребують усунення на різних рівнях наукового пошуку, зокрема між:

- унікальною етнокультурною, освітньою, науковою, академічною спадщиною українського народу, створеною впродовж багатьох століть, та недостатньо повним і систематичним використанням її потенціалу в музейно-педагогічній діяльності закладів вищої освіти України і формуванні музейної культури студентів;

- підвищеними вимогами до формування загальнокультурних і громадянських компетентностей здобувачів вищої освіти та недостатністю, фрагментарністю залучення фондів, колекцій, експозицій державних, громадських, приватних музеїв до освітнього процесу.

Мета дослідження: здійснити комплексний аналіз розвитку музейної педагогіки в закладах вищої освіти України впродовж 90-х років XX - першої чверті XXI ст. з метою модернізації науково-дослідної роботи здобувачів освіти, викладачів, науковців у галузі музейної освіти та формування музейної культури студентів.

Об'єкт дослідження: освітній простір закладів вищої освіти України, предмет дослідження: музейна педагогіка як складова освітньо-виховної діяльності закладів вищої освіти України (90-ті рр. XX ст. – перша чверть XXI ст.).

Хронологічні межі дослідження охоплюють 1991-2025 рр. – період від проголошення незалежності України, початку українського національного відродження та суттєвих змін у системі вищої освіти України (1991) до сучасних процесів розвитку музейництва і музейної педагогіки в умовах воєнного стану в Україні та прийняття Закону України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу» (2025).

Завдання дисертаційного дослідження: охарактеризувати поняттєво-категоріальний апарат досліджуваної проблеми; проаналізувати джерельну базу та історіографію дослідження музейної педагогіки як засобу формування освітнього простору закладів вищої освіти України (90-ті рр. XX – перша чверть XXI ст.); охарактеризувати музейні установи як освітній ресурс розвитку музейної педагогіки у закладах вищої освіти України; проаналізувати сучасні освітні підходи до реалізації музейно-педагогічної діяльності зі студентською молоддю, здійснити апробацію педагогічних умов упровадження музейної педагогіки в освітній процес ЗВО; обґрунтувати перспективні напрями розвитку музейної педагогіки в системі вищої освіти України.

Проведений нами аналіз усього комплексу матеріалів дає підстави виокремити такі групи джерел: законодавчі акти України, урядові постанови, галузеві накази міністерств, міжнародні нормативні документи щодо музейної діяльності; науково-теоретичні джерела; інформаційно-довідкові та візуально-комунікативні джерела; матеріали польових досліджень.

У контексті нашого дослідження важливим є з'ясування сутності дефініцій, які є визначальними для розуміння музейно-педагогічного процесу в освітньому просторі ЗВО. Проведений нами аналіз цих понять у науково-педагогічній літературі дозволяє об'єднати їх у наступні блоки: визначення сутності музейної педагогіки як наукової галузі та освітньої технології; базові дефініції музейного процесу: «музей», «музеєзнавство», «музей закладу вищої освіти», «музейний комплекс закладу вищої освіти», «академічна спадщина»; теоретико-методологічний компонент музейно-педагогічного процесу: «музейно-освітнє середовище», «музейне середовище навчання», «музейний простір», «музейна освіта», «музейна культура», «музейно-педагогічна компетентність»; операційно-діяльнісний компонент музейно-педагогічного процесу: «музейний педагог», «музейно-педагогічна діяльність», «музейна комунікація», «музейно-педагогічні інновації», «принципи, методи, форми і засоби музейної педагогіки».

Підкреслюючи багатоаспектність терміну «музейна педагогіка», зазначимо, що у сучасній науковій літературі це поняття розглядається з двох позицій, а саме: як «галузь науки, яка вивчає історію, особливості культурно-освітньої діяльності музеїв, методи впливу музеїв на різні категорії відвідувачів, взаємодію музею з освітніми установами тощо; сфера науково-практичної, навчально-виховної діяльності музею, освітня технологія, зорієнтована на поширення культурного досвіду через педагогічний процес в умовах музейного середовища.

Законодавчою та нормативно-правовою базою освітньо-виховної діяльності музейних установ ЗВО стали Закони України «Про музеї та музейну справу» (1995) та інші. Перш за все нами з'ясовано організаційні аспекти діяльності музеїв закладів вищої освіти. На даний час, за свідченням різних джерел, зокрема «Енциклопедії освіти», нараховується близько 500 музейних установ у ЗВО.

Узагальнення перспективного досвіду музейно-педагогічної діяльності у системі вищої освіти України, аналіз нормативно-правової бази та організаційно-методичних засад музейно-освітньої роботи у ЗВО дало змогу нам підготувати логіко-функціональну модель «Формування музейно-освітнього простору закладів вищої освіти України».

У процесі дисертаційного дослідження нами вивчено і проаналізовано освітньо-виховну діяльність музейних установ та досвід музейно-педагогічної роботи у 51 закладі вищої освіти III-IV рівнів акредитації усіх регіонів України. Серед них – 16 класичних університетів, 9 – педагогічних, 7 – технічних, 4 – медичних, 5 – мистецьких, 2 – аграрних, 1 – теологічний, 3 – військових та правоохоронних ЗВО, 4 – обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти. У процесі роботи над темою нами вивчено і узагальнено перспективний досвід роботи, освітньо-виховний і науковий потенціал 91 музею названих ЗВО.

Серед досліджуваних ЗВО – Карпатський національний університет імені В. Стефаника, Київський національний університету імені Тараса Шевченка, Львівський національний університету імені Івана Франка, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Волинський національний університет імені Лесі Українки, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка та низки різнопрофільних музеїв.

Усі напрями роботи музеїв ЗВО можна поділити на два блоки: науково-педагогічні та музеєзнавчі. До першого блоку нами віднесено такі напрями: науково-дослідницький, освітній, виховний, просвітницький. До другого блоку відносимо такі напрями: науково-фондовий, науково-експозиційний, реставраційний, пам'яткоохоронний, комплектування музейних зібрань. Зупинимося на висвітленні науково-педагогічних напрямів.

Науково-дослідницький напрям передбачає: підготовку і видання музейними фахівцями наукових статей, монографій, каталогів, визначників, енциклопедій; проведення наукових заходів (конференцій, презентацій, семінарів, круглих столів); наукове вивчення музейного фонду; співпрацю і наукові зв'язки з музеями та архівами України і світу.

Освітній напрям роботи музейних педагогів полягає перш за все у проведенні навчальних занять для студентів, індивідуальних і групових музейних консультацій, організація музейної практики, розробку та реалізацію творчих навчальних програм і проєктів, проведення олімпіад, конкурсів, вікторин.

Виховний напрям передбачає формування системи заходів у музейному середовищі з метою національно-патріотичного, громадянського, морального,

духовного, естетичного, екологічного, правового, професійно-психологічного виховання студентської молоді. Вважаємо, що реалізація даного напрямку може поєднувати традиційні та інноваційні форми, методи і прийоми музейних занять.

Просвітницький напрям музейної діяльності у ЗВО орієнтується на задоволення культурних потреб викладачів, студентів, учнів, туристів, гостей закладу шляхом організації науково-просвітницьких заходів, проведення музейних виставок, створення презентаційних продуктів. До даного напрямку музейної діяльності відносимо також профорієнтаційну роботу з учнями загальноосвітніх і професійних навчальних закладів, студентами коледжів.

У процесі дисертаційного дослідження нами розроблено періодизацію та виділено 5 етапів розвитку музейної педагогіки та формування музейно-освітнього простору ЗВО України у період незалежності. 1991-1996 рр. адаптаційний; 1997-2006 рр. практично-орієнтований; 2007-2013 рр. науково-освітній; 2014-2021 рр. інноваційно-комунікативний; 2022-2025 рр. громадсько-політичний.

Проблема забезпечення сприятливих педагогічних умов, що сприяють інтеграції музейної спадщини в освітню практику ЗВО, зумовила проведення нами в 2023-2024 навчальному році експериментального дослідження, яке стало основою розробки «Методики вивчення ролі музейної освіти у формуванні особистості сучасного студента».

Для вирішення завдань експериментального дослідження нами використано метод анкетування, яким було охоплено 162 студенти освітніх рівнів «бакалавр» і «магістр», що навчаються на факультеті філології, педагогічному факультеті та факультеті історії, політології і міжнародних відносин університету, факультеті туризму, яким була запропонована анкета на тему «Роль музейної освіти і музейної культури у формуванні особистості сучасного студентів».

Анкетування допомогло з'ясувати структурні компоненти готовності бакалаврів і магістрів КНУ ім. В. Стефаника до засвоєння музейної інформації, особливості соціально-психологічної адаптації та соціалізації молодого покоління засобами музейної педагогіки на різних вікових етапах. Відповіді респондентів продемонстрували їхні музейні переваги та визначили коло музейних закладів м. Івано-Франківська, які користуються популярністю студентів в умовах сучасних глобальних викликів. Дослідження переконало нас у тому, що музейна діяльність та музейна освіта у ЗВО повинна мати системний характер та комплексний підхід.

Практичне значення результатів дослідження. Нами розроблено і рекомендовано до практичного використання в освітньому процесі ЗВО такі авторські розробки і матеріали: «Класифікатор музеїв закладів вищої освіти України»; «Наукові взаємозв'язки музейної педагогіки»; «Сучасні форми організації педагогіки музейної діяльності у ЗВО»; «Ключові якості сучасного музейного педагога ЗВО»; «Музейна педагогіка в освітньому просторі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника»; «Формування музейно-освітнього простору у системі вищої освіти України»; методика вивчення ролі музейної педагогіки у формуванні особистості здобувача вищої освіти; інтерактивний студентський путівник «Музейний

простір Прикарпаття»; елективний курс навчальної дисципліни «Музейна педагогіка» для аспірантів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки КНУВС.

Аналіз сучасної теоретико-методологічної бази досліджуваної проблеми дозволяє сформулювати такі завдання музейної педагогіки у системі вищої освіти: активізація процесів формування особистості, її наукового світогляду, творчих здібностей і життєвої позиції; створення умов для активізації відвідувачів музеїв, вдосконалення їх контактів з музейними предметами; організація навчально-наукової роботи, інших музейно-педагогічних заходів, керівництво ними; вивчення інтересів відвідувачів та особливостей сприйняття ними музейної інформації; підвищення кваліфікації музейних працівників та педагогів, які залучаються до роботи в музеях; підготовка майбутніх фахівців музейної справи у ЗВО; встановлення тісних контактів з іншими культурно-освітніми установами регіону, країни; організація міжнародної співпраці з музейними установами інших країн.

Перспективні напрями розвитку музейної педагогіки в закладах вищої освіти України: науково-дослідницький; організаційно-педагогічний; експериментально-дидактичний; інформаційно-комунікаційний; просвітницько-виховний; міжнародно-інтеграційний.

3. Запитання до аспіранта з теми дисертації ставили:

Прокопів Л.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика – голова семінару.

Як вплинули на розвиток музейної педагогіки у ЗВО сучасні цифрові технології?

Відповідь. Дякую за питання. Насамперед треба зазначити, що сучасні цифрові технології стали якісним засобом музейної освіти студентів, особливо в умовах дистанційного навчання у період пандемії та воєнного стану. У цьому контексті слід назвати такі напрями роботи, як: цифровізація музейних колекцій; створення музейних вебсайтів та інтернет-сторінок музеїв у соціальних мережах; створення віртуальних музеїв, онлайн-екскурсій, онлайн-блогів, віртуальних виставок; проведення на базі музеїв різноманітних онлайн-занять, освітніх програм, онлайн-конференцій, онлайн-зустрічей, онлайн-курсів, онлайн-проектів і тому подібне. Можна навести конкретні приклади: 1) У Харківському національному університеті імені Г. Сковороди створено віртуальний музей історії університету та віртуальний «Меморіал Пам'яті загиблих героїв Сковородинівського університету», а також створено відеоролики на платформі YouTube про музей історії науки та музей Букваря цього університету; 2) В Острозькій академії в 2023 р. реалізовано проєкт «Цифровізація мистецьких колекцій музею історії Національного університету «Острозька академія»; 3) На вебплатформі «Музейний портал» (в мережі Інтернет), яка створена для популяризації музейної справи в Україні і за кордоном розміщено 25 віртуальних турів музеями ЗВО нашої країни». Таким чином, за допомогою цифрових технологій музейні педагоги ЗВО прагнуть модернізувати музеї з метою зацікавити студентську молодь частіше відвідувати музеї.

Білавич Г.В. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій – голова семінару.

Які актуальні проблеми музейно-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти досліджуються науковцями на сучасному етапі?

Відповідь. Дякую за питання. Під час проведення конференцій, круглих столів, семінарів з проблем музейної педагогіки проводиться узагальнення досвіду роботи навчальних музеїв у системі вищої освіти України, обговорюються рекомендації його використання у процесі планування музейної справи у ЗВО. Серед актуальних наукових проблем можна виділити такі: роль музеїв ЗВО у системі безперервної освіти молоді; музеї ЗВО як фактор міжкультурної комунікації майбутніх фахівців; навчальні музеї як центри формування та апробації професійних навичок здобувачів вищої освіти; удосконалення музейного менеджменту і маркетингу та роль музеїв ЗВО у створенні сучасного іміджу університетів; особливості використання сучасних цифрових технологій у музейній роботі зі студентами; удосконалення викладання музейно-педагогічних дисциплін; роль музеїв і музейної педагогіки в освітньому процесі у період військового стану, насамперед формування національної і громадянської ідентичності молоді засобами музейної педагогіки.

Кондур О.С. – доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету.

Які, на вашу думку, існують відмінності між музеями у закладах вищої освіти та класичними музеями?

Відповідь. Дякую за питання. Перш за все слід відмітити, що музеї і музейні комплекси, університетські колекції є важливою складовою освітнього простору закладу освіти. На відміну від класичних музеїв, музейні колекції у закладі вищої освіти є по-суті навчально-наочним обладнанням, яке дає змогу студентам безпосередньо взаємодіяти із науково-культурною спадщиною. Тобто музейний фонд ЗВО систематично використовується у процесі проведення навчальних занять та під час виховної роботи. Музеї ЗВО часто виступають навчальними кабінетами, лабораторіями, місцем роботи студентських гуртків, студій, клубів. Наступна відмінність – музей у ЗВО, як правило, постає результатом взаємодії науковців, викладачів та студентського колективу, тому студенти мають можливість проявляти свою ініціативу, творчість і робити практичні кроки з поповнення музейних фондів. Навчальні музеї ЗВО, як правило, узгоджують свою діяльність з іншими музейними установами свого закладу або є структурними підрозділами більш об'ємних музейних комплексів. Ще однією відмінністю музеїв ЗВО від класичних музеїв вважаємо доступність музейного простору для студентів, які мають можливість відвідувати експозиції музеїв багаторазово, безкоштовно, у зручний для себе час.

Салига Н.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика.

У які музеї Івано-Франківщини Ви порадили б організувати навчальні екскурсії для студентської молоді з метою виховання національної свідомості, патріотизму, історичної пам'яті?

Відповідь. Дякую за запитання. У процесі дисертаційного дослідження нами підготовлено інтерактивний студентський путівник «Музейний простір Прикарпаття», який охоплює основні відомості про 75 національних, державних, комунальних та приватних музеїв Івано-Франківської області. Знайомство з експозиціями усіх цих музеїв дозволяє виховувати у студентської молоді національну свідомість, патріотизм, історичну пам'ять. Назву деякі з цих музеїв: Івано-Франківський краєзнавчий музей та краєзнавчі музеї у Калуші, Галичі, Надвірній, Коломиї, Долині, Тисмениці, Верховині, Рогатині, Городенці та ін. населених пунктах області; Івано-Франківський обласний музей визвольної боротьби ім. С. Бандери, музей Небесної Сотні в Івано-Франківську, музей меморіального комплексу «Дем'янів Лаз», музеї визвольних змагань у Косові та Снятині, музей депортації українців у 20 столітті у Брошнів-Осаді; Історико-меморіальний музей Степана Бандери на його батьківщині у селі Старий Угринів Калуського району та ін. музеї.

Цюняк О. П. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій.

Які педагогічні вимоги і рекомендації до проведення музейних занять зі студентською аудиторією?

Відповідь: Дякую за питання. Проведення занять у музеї вимагає особливої підготовки як профільного викладача і студентів, так і музейного педагога. Перш за все таке заняття повинне мати конкретну навчальну і розвивальну мету та чітке завдання. Слід звернути увагу на важливість домuzeйної підготовки, під час якої студенти отримують ознайомчу інформацію про музей та мету його відвідування. Важливим етапом побудови заняття є вибір теми, вивчення рекомендованої літератури і джерел, складання бібліографії, робота над змістом музейного заняття, розробка маршруту навчальної екскурсії. Рекомендується ретельно продумати тип музейного заняття залежно від теми і мети відвідування музею та вибору експонатів, що визначатимуть основний навчальний та інформаційний зміст заняття, а також наявних технічних можливостей музею. Серед важливих педагогічних вимог – врахування рівня набутих студентами знань та врахування вікових і психологічних особливостей студентської аудиторії. Підсумком музейного заняття обов'язково має бути творча післямузейна робота студентів, яка може включати створення моделей, малюнків, схем, таблиць, діаграм, презентацій, документальних відеофільмів, написання відгуків, статей, творів, залучення до дослідницької проектної або міні-проектної роботи.

Ворощук О.Д. - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Які форми і методи музейно-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти використовуються на сучасному етапі в процесі підготовки майбутніх фахівців?

Відповідь. Дякую за питання. У процесі музейної комунікації зі студентською аудиторією використовуються різноманітні форми роботи. Узагальнення досвіду роботи музеїв ЗВО дало змогу нам підготувати авторську розробку «Сучасні форми організації педагогіки музейної діяльності у ЗВО». Ми виділяємо три групи таких форм: 1) Масові форми: навчальні екскурсії, серед яких тематичні, оглядові, інтерактивні, авторські, віртуальні; лабораторні

заняття, семінари, практикуми; музейні проекти і програми; конференції, круглі столи, семінари; творчі зустрічі; дні відкритих дверей та ін. 2) Групові форми: заняття музейних гуртків, клубів, студій; групові консультації; майстер-класи; розробка екскурсійних маршрутів; видання путівників, буклетів, журналів, посібників; волонтерські проекти та ін. 3) Індивідуальні форми: робота в музейному архіві; написання наукових робіт (курскових, дипломних, дисертацій); музейне інтерв'ю; індивідуальні консультації та ін. Серед спеціальних методів музейних занять зі студентами слід назвати: метод занурення в історичну епоху; метод моделювання; метод порівняльних аналогій; метод реконструкції; асоціативний метод; дослідницький метод; інтерактивні методи.

Егорова І. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика.

Якими професійними та особистісними якостями повинен володіти музейний педагог ЗВО?

Відповідь. Дякую за питання. Перш за все хочу сказати, що музейний педагог – це спеціаліст, який проводить освітню діяльність у музеї, організовує музейно-педагогічний процес. Ним може бути як суто музейний фахівець, так і викладач, науковець, який працює зі студентами в музеї. Головні вимоги та ключові якості сучасного музейного педагога ЗВО: базова вища освіта; глибокі загальні та спеціальні знання; володіння основами психолого-педагогічного підходу до студентської аудиторії; комунікативність; соціальні навички; стресостійкість; творчий підхід; патріотизм, національна свідомість; знання основ музейного менеджменту і маркетингу.

До доповіді було задано 6 запитань, на які здобувач дала правильні та ґрунтовні відповіді.

4. Виступи присутніх членів семінару:

Прокопів Л.М., кандидат педагогічних наук, професор, яка зазначила, що дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика Карпатського національного університету імені Василя Стефаника «Історико-педагогічні проблеми навчання і виховання у системі безперервної освіти» (державний реєстраційний номер – 0108U009122). У роботі зроблено акцент на дослідженні наукового дискурсу щодо характерних особливостей розвитку музейної педагогіки в закладах вищої освіти України в 90-х рр. XX – першій чверті XXI ст. Актуальність теми зумовлена низкою чинників: у період незалежності музеї інститутів, академій, університетів стали справжніми науково-дослідницькими, навчально-методичними та культурно-просвітницькими підрозділами у системі вищої освіти України; зросли вимоги до формування загальнокультурних і громадянських компетентностей здобувачів вищої освіти; недостатність, фрагментарність залучення фондів, колекцій, експозицій державних, громадських, приватних музеїв до освітнього процесу. У дослідженні проаналізовано формування нормативно-правової бази діяльності музеїв у закладах вищої освіти, виокремлено фактори, що визначають ефективність їхнього функціонування, зроблено власну класифікацію основних напрямів музейної роботи у закладах вищої освіти. Сформульовані основні позиції дисертації забезпечують системне бачення обраного аспекту його теоретичних

та практичних засад і достатньо повно окреслюють зміст і логіку побудови викладу.

Кондур О. С. – доктор педагогічних наук, професор, звернула увагу, що розгортання музейно-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти України у період незалежності та формування музейної культури студентської молоді актуалізують комплексне вивчення розвитку музейної педагогіки у системі вищої освіти на сучасному етапі. Результати дисертації дають змогу вивчити і проаналізувати освітньо-виховну діяльність музеїв у закладах вищої освіти упродовж 90-х рр. XX – першої чверті XXI ст., окреслити актуальні напрямки формування сучасного музейно-освітнього простору закладів вищої освіти, визначити перспективи розвитку музейної педагогіки в системі вищої освіти. Вагоме значення мають авторські розробки, які запропоновані у дисертаційному дослідженні, зокрема «Класифікатор музеїв ЗВО, елективний курс «Музейна педагогіка», «Інтерактивний студентський путівник «Музейний простір Прикарпаття». Професор підкреслила, що робота є оригінальною, логічно вибудованою і завершеною науковою працею з досить широкою джерельною базою, новими підходами до організації масової та групової музейної роботи зі студентською аудиторією, актуальним експериментальним дослідженням. Узагальнений теоретичний і фактологічний матеріал може слугувати підґрунтям для подальшого дослідження музейно-освітнього простору у закладах вищої освіти.

Білавич Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, актуальність роботи незаперечна. Її вагомість підсилюють виокремлені дисертантом суперечності. Автор слушно зазначає: попри наявність значного масиву вітчизняних досліджень, у яких розглядаються окремі аспекти окресленої проблематики, рівень її наукового опрацювання все ще не можна вважати достатнім. Суперечності бачить між унікальною етнокультурною, освітньою, науковою, академічною спадщиною українського народу, створеною впродовж багатьох століть, та недостатньо повним і систематичним використанням її потенціалу в музейно-педагогічній діяльності закладів вищої освіти України і формуванні музейної культури студентів; підвищеними вимогами до формування загальнокультурних і громадянських компетентностей здобувачів вищої освіти та недостатністю, фрагментарністю залучення фондів, колекцій, експозицій державних, громадських, приватних музеїв до освітнього процесу. Тут варто виокремити й суперечність у вимірі музейної педагогіки як наукової галузі, педагогічної дисципліни, тобто у тій площині, яку дисертант кваліфікує як «вузьке значення». Дисертація вирізняється чіткою логікою побудови, відповідністю структури поставленій меті й завданням, а також комплексним підходом до вивчення розвитку музейної педагогіки у закладах вищої освіти України від 1990-х років XX ст. до першої чверті XXI ст., написана на широкій джерельній базі (733 позиції).

Цюняк О. – доктор педагогічних наук, професор, підкреслила, що мета дослідження полягає у комплексному аналізі розвитку музейної педагогіки в закладах вищої освіти України впродовж 90-х рр. XX – першої чверті XXI ст. з метою модернізації науково-дослідної роботи здобувачів освіти, викладачів, науковців у галузі музейної освіти та формування музейної культури студентів. У процесі дисертаційного дослідження розроблено періодизацію та виділено 5

етапів формування музейно-освітнього простору та розвитку музейної педагогіки у закладах вищої освіти України у період незалежності. Підкреслюється, що активне впровадження музейної педагогіки у ЗВО сприяє формуванню і становленню у студентів наукового світогляду, музейної культури, естетичної мотивації, навичок прикладного застосування отриманих у музеї знань, соціалізації і позитивного досвіду поведінки, особистісного ставлення до культурних цінностей, креативного мислення і творчої активності, громадянської і національної ідентичності, мотивації до пошуково-дослідницької та інтерактивної діяльності. У роботі уточнено наукові уявлення про поняттєво-категоріальний апарат досліджуваної проблеми, новий рівень розвитку отримало дослідження специфіки формування фахових і загальнокультурних компетентностей здобувачів вищої освіти засобами музейної педагогіки.

Салига Н. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, відзначила, що подана дисертаційна робота свідчить про наукову зрілість дисертанта, його вміння бачити актуальні проблеми музейно-освітнього простору у системі вищої освіти, історико-педагогічної науки в цілому, готовність розв'язувати їх на своєму науковому рівні. Наукова новизна дисертації полягає у тому, що уведено до наукового обігу масив різновидових джерел, що стосуються розвитку української музейної педагогіки, проаналізовано досвід використання освітньо-виховного потенціалу різних профілів і видів музеїв у процесі вивчення здобувачами вищої освіти музейної педагогіки, визначено перспективні напрями розвитку музейної педагогіки в сучасному освітньому просторі України. Дисертаційна робота А.В. Паски за своїм змістом і формою є завершеним самостійним дослідженням, вона справляє позитивне враження. Дисертант на достатньому науковому рівні обґрунтував вибір теми, її актуальність, визначив мету, завдання, об'єкт, предмет, аргументував використання обраних методів дослідження.

Загальна характеристика дисертації – позитивна.

5. Виступ наукового керівника Стинської В.В. доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, яка коротко охарактеризувала основні здобутки та наукову зрілість дисертанта.

Паска А. В. повністю виконав індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури Карпатського національного університету імені Василя Стефаника; опанував передбачені програмою дисципліни, що відповідає Національній рамці кваліфікацій та Порядку підготовки здобувачів ступеня доктора філософії.

Тема дисертації обґрунтована з огляду на наукову актуальність і практичну значущість вивчення музейно-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти України; сформульовано мету, завдання й методи дослідження на основі опрацювання 733 джерел (з них 9 – іноземними мовами). Наукова новизна і теоретичне значення дисертації полягають у тому, що уперше: здійснено комплексний аналіз розвитку музейної педагогіки у закладах вищої освіти України впродовж 90-х рр. XX - першої чверті XXI ст.; розроблено періодизацію формування музейно-освітнього простору та розвитку музейної педагогіки у ЗВО України в 90-х рр. XX - першій чверті XXI ст.; уведено до

наукового обігу масив різновидових джерел, що стосуються розвитку української музейної педагогіки; проаналізовано досвід використання освітньо-виховного потенціалу різних профілів і видів музеїв у процесі вивчення здобувачами вищої освіти музейної педагогіки; визначено перспективні напрями розвитку української музейної педагогіки в сучасному освітньому просторі України.

Результати дослідження відзначаються достовірністю та верифікованістю, що забезпечено міждисциплінарним характером джерельної бази й порівняльним аналізом; у роботі дотримано вимог академічної доброчесності. Основні положення дисертації опубліковано у 5 статтях у фахових виданнях, що відображають особистий внесок здобувача та логіку дослідження. З огляду на актуальність теми, наукову новизну, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, повноту їх апробації та опублікування вважаю за доцільне рекомендувати дисертаційну роботу Паски Андрія Валерійовича до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

6. В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь всі учасники фахового семінару.

Заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Паски Андрія Валерійовича та обговоривши її на фаховому семінарі педагогічного факультету, прийнято наступні висновки щодо дисертації:

Дослідження є актуальним і науково значущим, оскільки в українській педагогічній науці досі бракувало цілісного комплексного аналізу розвитку музейної педагогіки у закладах вищої освіти України впродовж 90-х рр. XX – першої чверті XXI ст. Автор повністю виконав індивідуальний навчальний план освітньо-наукової програми аспірантури Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, опанував передбачені програмою навчальні компоненти («Філософія і методологія науки», «Організація наукової діяльності», «Іноземна мова», «Управління науково-дослідними проектами», «Інноваційні педагогічні технології у вищій освіті та професійна етика», «Педагогіка і психологія вищої школи», «Моделювання освітніх процесів і систем», «Актуальні проблеми у галузі загальної педагогіки», «Методологічні підходи до організації історико-педагогічних досліджень», «Технології навчання і виховання у вищій школі», «Моніторинг якості підготовки фахівців у ЗВО», «Порівняльна педагогіка», «Методика викладання педагогіки», «Актуальні проблеми дидактики», «Управління якістю освітніх систем», «Практико-орієнтований підхід в історико-педагогічних дослідженнях») та продемонстрував високий рівень академічної культури, відповідальності й цілеспрямованості. Джерельну базу сформовано репрезентативно: опрацьовано 733 позиції, серед них 9 іноземними мовами; залучено літературу різних жанрів і рівнів науковості, що забезпечує верифікованість і надійність висновків.

Наукова новизна і теоретичне значення дисертації полягають у тому, що уперше: здійснено комплексний аналіз розвитку музейної педагогіки у закладах вищої освіти України впродовж 90-х рр. XX - першої чверті XXI ст.; розроблено періодизацію формування музейно-освітнього простору та розвитку музейної педагогіки у ЗВО України в 90-х рр. XX - першій чверті XXI ст.; уведено до наукового обігу масив різновидових джерел, що стосуються

розвитку української музейної педагогіки; проаналізовано досвід використання освітньо-виховного потенціалу різних профілів і видів музеїв у процесі вивчення здобувачами вищої освіти музейної педагогіки; визначено перспективні напрями розвитку української музейної педагогіки в сучасному освітньому просторі України.

Зміст дисертації логічно відповідає меті та завданням; автор демонструє здатність аналізувати музейно-педагогічні явища, узагальнювати результати й формулювати власні, доказові висновки. Практичну спрямованість підтверджує розроблення й апробація елективного курсу «Музейна педагогіка» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня, «Інтерактивного студентського путівника «Музейний простір Прикарпаття», логіко-функціональних моделей «Музейна педагогіка в освітньому просторі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (1991-2025 рр.)», «Формування музейно-освітнього простору закладів вищої освіти України» та ін.

На підставі вищезазначеного можемо стверджувати, що дисертація Паски А.В. характеризується високим рівнем здійснення науково-теоретичного, історико-педагогічного аналізу досліджуваної проблеми, є достатньо апробованим науковим дослідженням. Враховуючи актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів та їхню практичну цінність, відповідність поданої роботи вимогам нормативних документів до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, вважаємо, що дисертаційна робота на тему «Музейна педагогіка як засіб формування освітнього простору закладів вищої освіти України (90-ті рр. XX – перша чверть XXI ст.)» є самостійним, обґрунтованим, завершеним науковим дослідженням, в якому на належному рівні узагальнено результати наукового пошуку, що відповідає вимогам спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, тому може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

7. Висновок про перевірку дисертації та наукових публікацій здобувача на виявлення порушення академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

УХВАЛИЛИ:

ПРИЙНЯТИ такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Висновок

**кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана
Ступарика**

**наукового фахового семінару педагогічного факультету
Карпатського національного університету імені Василя
Стефаника про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації «Музейна педагогіка як засіб формування
освітнього простору закладів вищої освіти України (90-ті рр. XX –
перша чверть XXI ст.)» здобувача ступеня доктора філософії за
спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки (галузь знань 01
Освіта/Педагогіка)**

1. Актуальність теми.

Європейський курс України характеризується появою в освітньо-виховному просторі інноваційних підходів, зокрема у сфері музейної педагогіки та музеєзнавства. Музейна педагогіка як наукова педагогічна дисципліна та освітня технологія у сфері практичної діяльності музеїв стала важливим інструментом розширення освітнього простору закладів вищої освіти. Музейні фахівці спільно з науковцями активно шукають нові форми організації навчальної діяльності. Одним з важливих завдань поєднання музейної педагогіки з навчальною практикою є визначення й апробація принципів, методів, форм і прийомів роботи музеїв зі студентами.

Серед численних науково-освітніх та культурних інститутів вагоме місце посідають музейні установи ЗВО. Музеї інститутів, академій, університетів впродовж останніх десятиліть стали справжніми науково-дослідницькими, навчально-методичними та культурно-просвітницькими підрозділами ЗВО. Вони перетворилися на своєрідні науково-методичні центри поширення перспективного музейно-педагогічного досвіду, інноваційних методів організації навчання та виховання молоді, а також візитною карткою закладу освіти, на базі якого створені.

Попри наявність значного масиву вітчизняних досліджень, у яких розглядаються окремі аспекти окресленої проблематики, рівень її наукового опрацювання все ще не можна вважати достатнім. Узагальнення даних про процеси становлення українського музейництва та результати аналізу наукових джерел виявили низку суперечностей, що потребують усунення на різних рівнях наукового пошуку, зокрема між:

- унікальною етнокультурною, освітньою, науковою, академічною спадщиною українського народу, створеною впродовж багатьох століть, та недостатньо повним і систематичним використанням її потенціалу в музейно-педагогічній діяльності ЗВО і формуванні музейної культури студентів;

- підвищеними вимогами до формування загальнокультурних і громадянських компетентностей здобувачів вищої освіти та недостатністю,

фрагментарністю залучення фондів, колекцій, експозицій державних, громадських, приватних музеїв до освітнього процесу ЗВО.

Означені наукова актуальність і практична значущість дослідження музейно-педагогічної діяльності у системі вищої освіти України зумовили вибір теми дисертаційного дослідження «Музейна педагогіка як засіб формування освітнього простору закладів вищої освіти України (90-ті рр. XX – перша чверть XXI ст.)».

Аспірантом Андрієм Валерійовичем Паскою спільно з науковим керівником за результатами проведеного дисертаційного дослідження та аналізу наукової літератури в обсязі 733 джерела, з них 9 іноземними мовами, визначено актуальність теми, сформульовано мету, завдання та методи дослідження. Мета дослідження – здійснити комплексний аналіз розвитку музейної педагогіки в закладах вищої освіти України впродовж 90-х років XX - першої чверті XXI ст. з метою модернізації науково-дослідної роботи здобувачів освіти, викладачів, науковців у галузі музейної освіти та формування музейної культури студентів.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика Карпатського національного університету імені Василя Стефаника «Історико-педагогічні проблеми навчання і виховання у системі безперервної освіти» (державний реєстраційний номер 0108U009122). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №5 від 31.05.2022 р.) та уточнено на засіданні Вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №5 від 02.04.2025 р.).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Усі результати, представлені в дисертації, здобуті автором самостійно; основні підсумки дослідження апробовано та опубліковано у 5 статтях у виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України. Здобувач самостійно сформував концепцію дослідження: комплексно обґрунтував освітній ресурс музеїв та музейних комплексів у закладах вищої освіти України, сучасні освітні підходи до реалізації музейно-педагогічної діяльності зі студентською молоддю, апробацію педагогічних умов упровадження музейної педагогіки в освітній процес, перспективні напрями розвитку музейної педагогіки в системі вищої освіти України. Удосконалено і систематизовано поняттєво-категоріальний апарат дослідження, здійснено класифікацію джерельної бази дослідження. Структура дисертації, мова й стиль викладу відповідають вимогам до робіт на ступінь доктора філософії; використана термінологія є загальновизнаною, а виклад нових положень і висновків відзначається науковою коректністю. Валідність отриманих результатів забезпечено системним залученням різнорівневих джерел і застосуванням міждисциплінарних підходів та якісних методів, які базуються на використанні аналітичного інструментарію педагогіки, психології, музеєзнавства, культурології, філософії. Окремі положення дослідження пройшли фахове обговорення на міжнародних науково-практичних

конференціях 2022–2025 рр., що підтверджує апробацію авторських результатів.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації полягає у тому, що вони можуть використовуватися: науково-педагогічними працівниками при викладанні дисциплін «Музейна педагогіка», «Музеєзнавство», «Культурологія», «Мистецтвознавство», «Українознавство», «Краєзнавство» та ін., підготовці навчально-методичних матеріалів, плануванні просвітницьких заходів, розробці й упровадженні освітніх інтернет-ресурсів і цифрових технологій; студентами у процесі формування музейної культури та опанування сучасних форм музейно-педагогічної діяльності; музейними педагогами та працівниками закладів вищої освіти у професійній діяльності; фахівцями освітньої та культурної галузей для підвищення кваліфікації у сфері музейної педагогіки і музеєзнавства.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації полягає у тому, що уперше: здійснено комплексний аналіз розвитку музейної педагогіки у закладах вищої освіти України впродовж 90-х рр. ХХ - першої чверті ХХІ ст.; розроблено періодизацію формування музейно-освітнього простору та розвитку музейної педагогіки у ЗВО України в 90-х рр. ХХ - першій чверті ХХІ ст. та виділено такі періоди: 1) 1991-1996 рр. – адаптаційний; 2) 1997-2006 рр. – практично-орієнтований; 3) 2007-2013 рр. – науково-освітній; 4) 2014-2021 рр. – інноваційно-комунікативний; 5) 2022-2025 рр. – громадсько-політичний. уведено до наукового обігу масив різновидових джерел, що стосуються розвитку української музейної педагогіки; проаналізовано досвід використання освітньо-виховного потенціалу різних типів і профілів музеїв у процесі вивчення здобувачами вищої освіти музейної педагогіки; визначено перспективні напрями розвитку музейної педагогіки в сучасному освітньому просторі України.

У дисертаційній роботі уточнено: наукові уявлення про поняттєво-категоріальний апарат з досліджуваної проблеми (категорії «музейна педагогіка», «музейний педагог», «музейно-освітній простір», «музейна освіта», «музейна культура»); історіографію проблеми музейно-педагогічної діяльності у ЗВО за досліджуваного періоду; удосконалено: практичний внесок окремих музеєзнавців, музейних педагогів-новаторів, науковців у розвиток музейної освіти студентської молоді.

Новий рівень розвитку в науковій роботі отримали: дослідження специфіки формування фахових і загальнокультурних компетентностей здобувачів вищої освіти засобами музейної педагогіки.

6. Використання (апробація) результатів роботи.

Основні результати роботи впроваджено в практику навчального процесу Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження №03.04-29/20 від 13.10.2025 р.); Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження №1/761 від 08.09.2025 р.); Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження №1152 від 27.08.2025 р.)

7. Особиста участь автора в одержанні наукових та практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, науковий керівник Стинська В.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика.

Наукова робота Паски А.В. є результатом самостійних досліджень здобувача, відзначається змістовністю, обґрунтованістю ключових позицій, не містить елементів плагиату та текстових запозичень. Матеріали дисертації подано логічно, послідовно, з дотриманням наукового стилю викладення.

8. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувача.

За результатами досліджень опубліковано 5 наукових праць у наукових фахових виданнях України.

Наукові праці, що опубліковані в наукових фахових виданнях України (категорії Б):

1. Паска А. Музейна педагогіка як засіб формування етнокультурної ідентичності здобувачів вищої освіти України. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 2. С. 1565-1573. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/19936/19913>

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-2\(42\)-1565-1573](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-2(42)-1565-1573)

2. Паска А. Формування музейної культури студентської молоді у закладах вищої освіти України. *Молодь і ринок*. 2024. №. 11. С. 133-137. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/312996/307124>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.312996>

3. Паска А. Формування освітнього простору засобами музейної педагогіки в університетах республіки Польща. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 72, Том 3. С. 263-268. URL: https://aphn-journal.in.ua/archive/72_2024/part_3/41.pdf

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-3-39>

4. Паска А. Музейна педагогіка в закладах вищої освіти України та Республіки Польща: історіографічний аспект. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. №6(20). С. 544-552. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/5067/5095>

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-6\(20\)-544-552](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-6(20)-544-552)

5. Паска А. Освітньо-виховна діяльність музеїв закладів вищої освіти Івано-Франківщини. *Вісник науки та освіти*. Серія: Педагогіка. 2022. № 5(5). С. 395-409. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/3212/3227>

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-5\(5\)-395-409](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-5(5)-395-409)

9. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати.

Отримані результати можуть бути застосовані в галузях знань вищої освіти 01 Освіта/Педагогіка (спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки; 012 Дошкільна освіта; 013 Початкова освіта; 014 Середня освіта; 015 Професійна освіта та ін) та ін.

Результати дослідження мають значну цінність, оскільки можуть бути використані у науково-дослідницькій (написання праць з теорії та історії педагогіки; методики викладання навчальних дисциплін педагогічного, народознавчого і мистецького циклів) та освітньо-виховній (для створення навчальних програм, підручників і посібників, навчально-методичної літератури, проведення конференцій та семінарів, розробки навчальних інтернет-ресурсів) роботі.

10. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі народного господарства, де вони можуть бути застосовані.

Результати дослідження мають значну практичну цінність, оскільки можуть бути використані у науково-дослідницькій (при написанні науково-педагогічних праць), навчальній (для підготовки підручників, науково-методичних посібників здобувачам педагогічних і мистецьких спеціальностей, викладачам закладів вищої освіти), в інноваційно-творчій роботі (для створення проєктів, відеоматеріалів, а також проведення семінарів, конференцій, круглих столів, тренінгів тощо).

Зібраний і систематизований у дисертації Паски А. В. науково-теоретичний та фактологічний матеріал створює надійне підґрунтя для подальших студій у галузі музейної освіти та музейно-педагогічної діяльності в освітньому просторі закладів вищої освіти.

Отримані результати можуть бути інтегровані в освітній процес закладів вищої освіти (лекційні курси із загальної педагогіки, історії педагогіки тощо), а також у програми післядипломної педагогічної освіти. Зокрема, напрацювання можуть застосовуватися у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника, Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка, Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка та інших ЗВО України.

11. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення. Дисертаційне дослідження написано державною мовою. Стил викладення матеріалів – науковий, з коректним вживанням відповідної термінології. Структура, мова і стиль наукової роботи свідчать про вміння автора аргументовано викладати свої думки. Всі розділи дисертації мають логіку побудови, їх характерна довершеність наукової думки. Змістовне наповнення підрозділів роботи відповідає змісту визначених розділів. Отримані підсумкові результати дисертації відповідають загальній меті дослідження та конкретними науковими завданням, сформульованим у вступі. Дисертаційна робота сприймається як закінчена наукова праця, що містить нові наукові результати.

ВВАЖАТИ:

1. Дисертаційна робота Паски Андрія Валерійович на тему «Музейна педагогіка як засіб формування освітнього простору закладів вищої освіти України (90-ті рр. XX – перша чверть XXI ст.)» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано конкретне наукове завдання комплексного аналізу розвитку музейної педагогіки в закладах вищої освіти України впродовж 90-х рр. XX – першої чверті XXI ст. з метою модернізації науково-дослідної роботи здобувачів освіти, викладачів, науковців у галузі музейної освіти та

формування музейної культури студентів та обґрунтуванні перспективних напрямів розвитку музейної педагогіки в системі вищої освіти України.

2. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами)).

РЕКОМЕНДУВАТИ дисертаційну роботу «Музейна педагогіка як засіб формування освітнього простору закладів вищої освіти України (90-ті рр. XX – перша чверть XXI ст.)», подану здобувачем Паскою А.В. на здобуття ступеня доктора філософії до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Розглянувши заяви і документи голови СБР, рецензентів і опонентів та встановивши, що подані документи відповідають вимогам до членів спеціалізованої вченої ради згідно Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), пропонувати вченій раді Університету призначити наступний склад разової ради:

Головою разової спеціалізованої вченої ради

1. Білавич Галину Василівну – доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри початкової освіти та освітніх інновацій Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Публікації фахівця (3 публікації за останні 5 років з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача):

1. Білавич Г., Вінтоняк О., Дідух І., Вербещук С. Музейна педагогіка крізь призму професійної підготовки майбутніх фахівців у системі передвищої та вищої освіти. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. №12. С. 426-437.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-12\(40\)-426-437](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-12(40)-426-437)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/16974/17046>

2. Білавич Г. Педагогіка музеології як освітня інновація у вимірі європейського досвіду. *Перспективи та інновації науки*. 2025. №1. С. 249-259.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1\(47\)-249-259](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1(47)-249-259)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/18926/18944>

3. Білавич Г. Музейна педагогіка в професійній підготовці майбутніх фахівців у Республіці Польщі. *Молодь і ринок*. 2025. №1. С. 51-58.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322517>

URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/322517/313157>

Рецензентами

2. Прокопів Любова Миколаївну – кандидата педагогічних наук, професора, завідувача кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Публікації фахівця (3 публікації за останні 5 років з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача):

1. Прокопів Л., Салига Н., Стинська В. Національно-патріотичне виховання студентської молоді засобами музейної педагогіки у закладах вищої освіти західної України. *Перспективи та інновації науки*. 2024. №4. С. 581-592.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4\(38\)-581-592](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4(38)-581-592)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/10791>

2. Салига Н., Прокопів Л., Заболотна А. Використання музейних колекцій меморіального комплексу «Дем'янів Лаз» у національно-патріотичному вихованні студентів. *Вісник науки та освіти*. 2025. №1. С. 1095-1105.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-12\(30\)-1095-1105](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-12(30)-1095-1105)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/18471/18510>

3. Прокопів Л., Салига Н., Стинська В. Формування етнокультурної компетентності студентської молоді України засобами музейної педагогіки. *Молодь і ринок*. 2025. № 3 (235). С. 34 – 39.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.326085>

URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/326085/316326>

3. Салигу Наталію Миколаївну - кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Публікації фахівця (3 публікації за останні 5 років з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача):

1. Прокопів Л., Салига Н., Стинська В. Національно-патріотичне виховання студентської молоді засобами музейної педагогіки у закладах вищої освіти західної України. *Перспективи та інновації науки*. 2024. №4. С. 581-592.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4\(38\)-581-592](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4(38)-581-592)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/10791>

2. Прокопів Л., Салига Н., Стинська В. Формування етнокультурної компетентності студентської молоді України засобами музейної педагогіки. *Молодь і ринок*. 2025. № 3 (235). С. 34 – 39.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.326085>

URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/326085/316326>

3. Салига Н., Максименко Н., Єгорова І. Використання можливостей музейної педагогіки у формуванні світоглядної культури майбутніх педагогів. *Суспільство на національні інтереси*. 2024. №5. С. 375-385.

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-5\(5\)-375-385](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-5(5)-375-385)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/14654/14724>

4. Салига Н., Прокопів Л., Заболотна А. Використання музейних колекцій меморіального комплексу «Дем'янів Лаз» у національно-патріотичному вихованні студентів. *Вісник науки та освіти*. 2025. №1. С. 1095-1105.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-12\(30\)-1095-1105](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-12(30)-1095-1105)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/18471/18510>

Офіційними опонентами

4. Квас Олену Валеріївну – доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри психології, проректорку з наукової роботи та інновацій Львівського національного університету імені Івана Франка.

Публікації фахівця (3 публікації за останні 5 років з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача):

1. Квас О., Кірдан О. Діяльність музеїв закладів вищої освіти України з висвітлення історії освітянського руху. *Молодь і ринок*. 2025. №1. С. 37-41.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322515>

URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/322515/313155>

2. Квас. О. Особливості національно-патріотичного виховання студентської молоді засобами музейної педагогіки в умовах глобальних викликів сучасності. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип 81. Т.1. С. 266 - 270.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/81-1-42>

URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/81_2024/part_1/44.pdf

3. Квас О. Використання освітньо-виховного потенціалу музейної педагогіки у професійній підготовці майбутніх учителів. *Перспективи та інновації науки*. 2025. №10 (56). С. 525-536.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-9\(55\)-525-536](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-9(55)-525-536)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/30364/30325>

5. Кірдан Олену Леонідівну – доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Публікації фахівця (3 публікації за останні 5 років з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача):

1. Квас О., Кірдан О. Діяльність музеїв закладів вищої освіти України з висвітлення історії освітянського руху. *Молодь і ринок*. 2025. №1. С. 37-41.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322515>

URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/322515/313155>

2. Кірдан О. Музейна педагогіка в освітньому просторі закладу вищої освіти. *Наука і техніка сьогодні*. Серія: Педагогіка. 2025. №1 (41). С. 620-631.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-1\(42\)-620-631](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-1(42)-620-631)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/19275/19285>

3. Кірдан О. Використання музейної педагогіки в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Вісник науки та освіти*. 2025. №1 (31). С. 1282-1293.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-1\(31\)-1282-1293](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-1(31)-1282-1293)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/19619/19615>

Голова фахового семінару
кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика

Любов ПРОКОПІВ

Секретар фахового семінару
доктор філософії, асистент кафедри
педагогіки та освітнього менеджменту
імені Богдана Ступарика

Мар'яна ДЕРЕНЮК